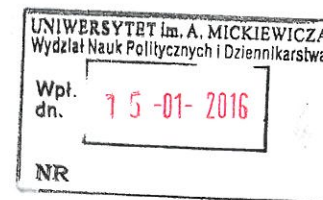

Dr hab. Tadeusz Wallas
prof. nadzw. na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa
Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu

R e c e n z j a
dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego i popularyzatorskiego
oraz współpracy międzynarodowej dr. Leszka Graniszewskiego
ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

I Sylwetka habilitanta

Dr Leszek Graniszewski w roku 2001 r. ukończył studia politologiczne (1993r.) i prawnicze (1998 r.) na Uniwersytecie Warszawskim. Stopień naukowy doktora w zakresie dyscypliny nauki o polityce uzyskał w r. 2002 na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych tegoż Uniwersytetu, na podstawie dysertacji zatytułowanej „Rola partnerów społecznych w systemie politycznym Polski”. Pomyślnie zakończony przewód doktorski, umożliwił Habilitantowi awans na stanowisko adiunkta. Wcześniej – od 1994 r. był zatrudniony na ww. Wydziale na stanowisku asystenta.

Analiza kariery dra L. Graniszewskiego pozwala stwierdzić, że ma On należyte przygotowanie teoretyczne i praktyczne – zdobyte m.in. pod kierunkiem prof. K. A. Wojtaszczyka - do prowadzenia badań naukowych w zakresie nauk o polityce. Niewątpliwie studia i uczestnictwo w badaniach naukowych prowadzonych w Uniwersytecie Warszawskim, umożliwiły rozwinięcie predyspozycji do badania zwłaszcza roli grup interesu we współczesnym systemie politycznym Polski oraz Unii Europejskiej.

II Ocena osiągnięcia naukowego będącego podstawą wniosku o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

Osiągnięciem naukowym, które Habilitant wskazał jako podstawę wniosku o najwyższy stopień naukowy, jest cykl publikacji pt. „Uwarunkowania i formy reprezentowania interesów grupowych w wymiarze narodowym i ponadnarodowym”, które ukazały się w latach 2004-2015. W jego skład wchodzi: książka „Reprezentowanie interesów grupowych w Polsce”; książka „Grupy interesu w Unii Europejskiej” napisana wspólnie z innym autorem (brak oświadczenia współautora o wielkości jego udziału); 12 rozdziałów w pracach zbiorowych, w tym jeden wspólnie

z innym autorem oraz 2 artykuły ogłoszone w znanych i uznanych czasopismach naukowych tj. „Studia Politologiczne” i „Przegląd Europejski”. Do osiągnięcia naukowego oceniany Autor zaliczył także napisane przez siebie 7 haseł zamieszczonych w „Encyklopedii Unii Europejskiej”. Jednak nie mają one charakteru naukowego i nie mogą być zaliczone do dorobku naukowego. Stanowią jednak osiągnięcie w zakresie popularyzacji nauki. Wspomnianego charakteru nie ma także uznana przez Habilitanta jako osiągnięcie naukowe „konsultacja naukowa w zakresie problematyki grup interesów”. Tego typu aktywność może zostać zaliczona tylko do osiągnięć w zakresie „udziału w zespołach eksperckich”. Pozostałe publikacje spełniają standardy pracy naukowej, a podniesiona w nich problematyka mieści się w tytule osiągnięcia naukowego. Jednak tytuł ten jest zbyt szeroki, ponieważ analizy ukazane w ocenianych tekstach nie wychodzą poza reprezentację interesów grupowych w Polsce i Unii Europejskiej. Ponadto reprezentacja takich interesów w UE została ukazana tylko w wybranych obszarach. Jest także tak ponieważ książka, która najszerzej o tym mówi napisana została przez dwóch autorów, a Habilitant nie wskazał jej części stworzonych przez niego. Zatem tytuł cyklu, odpowiadający poruszonej przez Habilitanta w swych publikacjach problematyce, powinien brzmieć: „Uwarunkowania i formy reprezentowania interesów grupowych w Polsce i Unii Europejskiej. Wybrane problemy”.

Pomimo wspomnianych zastrzeżeń, pozytywnie oceniam naukową część cyklu publikacji pod względem ilościowym oraz jakościowym. Autor niewątpliwie za przedmiot badań wybrał zagadnienie bardzo istotne dla naukowego poznania prawidłowości determinujących efektywność systemu politycznego Polski oraz UE. Ukazanie i ocena skutecznych sposobów reprezentowania interesów grupowych oraz instytucji to umożliwiających, a także formułowanie na tej podstawie wniosków jest przecież ważnym zadaniem politologii. Chociaż zagadnieniom tym poświęcono już sporo publikacji, to jednak mają one najczęściej charakter przyczynkowski. Należy także zauważyć, że szybko się one dezaktualizują z uwagi na dużą zmienność grupowych interesów oraz sposobów ich artykułowania. Dlatego też zachodzi konieczność ciągłego badania wskazanego fragmentu społecznej rzeczywistości. Działalność naukowa Habilitanta doskonale wpisała się w to zapotrzebowanie.

Najważniejszą w ocenianym cyklu jest monografia „Reprezentowanie interesów grupowych w Polsce”. Jej Autor prawidłowo określił plan badań naukowych, którego zarys przedstawił we „Wstępie”. Przede wszystkim wskazał cel badań, interesującą hipotezę oraz pytania badawcze. Wybrał też neoinstytucjonalizm, jako perspektywę teoretyczną, która umożliwiła realizację zamierzeń. Również wybór metod i technik badawczych nie budzi zastrzeżeń zwłaszcza, że został on przekonująco uzasadniony. Struktura pracy jest logiczna, a kolejność rozdziałów merytorycznie poprawna. Na uwagę zasługuje zwłaszcza rozdział pierwszy. W sposób ciekawy ukazano w nim podstawy teoretyczne przeprowadzonych badań i wywodów ukazanych w kolejnych rozdziałach.

Rozważania Habilitanta oparte zostały na bazie, na którą składają się liczne źródła, opracowania, artykuły publicystyczne oraz materiały internetowe. Wśród wymienionych opracowań o charakterze naukowym znajdują się wszystkie ważne i ważniejsze polskich i zagranicznych badaczy, jakie mogły być wykorzystane przy realizacji zamierzeń badawczych. Jednak „Bibliografia” nie została skonstruowana poprawnie. Zgodnie z przyjętymi normami, spis wykorzystanych aktów prawnych powinien poprzedzać wykaz opracowań, a jest odwrotnie. Opracowania można było też podzielić na monografie, rozdziały w pracach zbiorowych i artykuły w czasopismach naukowych. Poważniejszym uchybieniem było umieszczenie wśród prac naukowych materiałów prasowych opublikowanych w dziennikach lub tygodnikach m.in. tj. „Wprost”, „Polityka”, „Wysokie Obcasy”, „Rzeczpospolita”, „Gazeta Wyborcza”. Korzystanie z takich źródeł – co potwierdza lektura ocenianej książki – najczęściej było uzasadnione, jednak powinno być odnotowane w osobnej części „Bibliografii”.

Na podstawie przeprowadzonych analiz, Habilitant określił wiele istotnych dla naukowego poznania ocen i wniosków, które najczęściej zostały umieszczone na ostatnich stronach rozdziałów i w „Zakończeniu”. M.in. zauważył On, że „reprezentacja interesów grupowych odbywa się ... między silną klasą polityczną ..., ubezwłasnowolnionym politycznie społeczeństwem, które ... głosuje według zasady ‘mniejszego zła’ oraz silnymi grupami interesu ..., z którymi politycy muszą się liczyć”. Polskę wyróżnia też „słabość zinstytucjonalizowanych prawnie form

reprezentacji interesów grupowych”, a „rozpowszechnienie relacji klientelistycznych opartych na nierównych stosunkach między grupami interesu i decydentami stanowi barierę dla ‘cywilizowania’ i profesjonalizacji lobbingu”.

Podsumowując stwierdzam, że:

- a) oceniana książka jest najbardziej naukowo dojrzałym opracowaniem Habilitanta. Potwierdzeniem tego są ukazane w niej oceny i przekonujące wnioski;
- b) wiele spostrzeżeń Autora ocenianej pracy należy uznać za bardzo trafne. Chociaż w znacznej części nie stanowią one Jego naukowego odkrycia, to cenne jest to, iż dochodzi On do nich w drodze pogłębionej analizy prezentowanych zjawisk i procesów, wykazując się wiedzą, umiejętnością wnioskowania, znajomością determinantów życia politycznego oraz świadomością jego złożoności;
- c) praca została napisana w sposób interesujący i przystępny;
- d) wartość opracowania podnosi stosunkowo precyzyjne zdefiniowanie terminów wykorzystywanych do opisu, analizy i oceny wybranych aspektów problemu reprezentowania interesów grupowych w Polsce, a w szczególności korporatyzmu, lobbingu i klientelizmu;
- e) praca jest napisana poprawnie pod względem metodologicznym i językowym.

Również pozostałe prace składające się na osiągnięcie naukowe napisane zostały poprawnie pod względem metodologicznym i merytorycznym. Każda z nich w istotny sposób przyczynia się do poznania fragmentu życia społecznego Polski lub UE związanego z reprezentowaniem interesów grupowych.

Na podstawie lektury kolejnych tekstów stwierdzam, że Habilitant zna drogi prowadzące do naukowego poznania i potrafi z nich należycie korzystać. Ich treść potwierdza dużą wiedzę Autora i umiejętność twórczego korzystania z dotychczasowego dorobku nauki, w tym ogłoszonych drukiem przez badaczy z Polski. Sposób przeprowadzenia analiz ukazanych w ocenianych pracach świadczy także o dojrzałości metodologicznej Habilitanta oraz umiejętność syntezy i formułowania wniosków. Tezy, którymi kończy On swoje rozważania uznaję za prawidłowe i uzasadnione wynikami przeprowadzonych badań.

Do osiągnięć Habilitanta, które przyczyniły się do rozwoju naukowego poznania, a przede wszystkim dyscypliny nauki o polityce m.in. zaliczam:

- twórczy przegląd podstaw teoretycznych badań mechanizmów reprezentacji grupowych interesów w warunkach demokratycznego systemu politycznego;
- podjęcie próby zdefiniowania m.in. „europejskiego systemu grup interesu”; stwierdzenie współwystępowania w Polsce „trzech podstawowych modeli polityki grupowej” tj. modelu etatystycznego, pluralistycznego i korporatystycznego (s. 37-38);
- ukazanie dużej dynamiki badanego zjawiska i jej przyczyn;
- zwrócenie uwagi na m.in. historyczne, prawno-ustrojowe, kulturowe i ekonomiczne czynniki determinujące zakres i mechanizmy reprezentowania interesów grupowych w Polsce i Unii Europejskiej;
- uznanie sposobów i zakresu reprezentowania takich interesów za miernik – jak sam On pisze – „demokratyczności” systemu politycznego;
- wykazanie w polskim systemie politycznym opóźnień w urzeczywistnianiu standardów demokratycznego państwa w sferze lobbingu i relacji między decydentami politycznymi a grupami interesu;
- udowodnienie, że w obliczu takich niedostatków, reprezentacja interesów poszczególnych grup społecznych w Polsce w znacznym stopniu oparta jest na „kolesiostwie, klientelizmie i nepotyzmie i w ostateczności korupcji politycznej i zwykłej”.

Oceniany cykl publikacji stanowiący wskazane przez Habilitanta osiągnięcie naukowe napisany został z wykorzystaniem kategorii i metodologii właściwych dla dziedziny nauk społecznych, a zwłaszcza – co szczególnie podkreślam - nauk o polityce. Zatem może on być zasadniczą podstawą ubiegania się o kolejny stopień naukowy w zakresie tej dyscypliny nauki.

III Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

Poza pracami zaliczonymi do ww. osiągnięcia naukowego, Habilitant ogłosił drukiem jeszcze kilka innych prac naukowych. Przedstawiony do oceny spis takich publikacji, które ukazują rezultaty Jego badań prowadzonych po uzyskaniu stopnia doktora, obejmuje 7 rozdziałów w pracach zbiorowych oraz 2 artykuły w

czasopismach naukowych. Zostały one wydane, za wyjątkiem dwóch rozdziałów, w Warszawie. Wartość artykułów podnosi opublikowanie ich przez periodyki umieszczone na liście B czasopism naukowych prowadzonej przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego („Studia z Polityki Publicznej” i „Zarządzanie i Edukacja”). Do dorobku naukowego jednak nie mogę zaliczyć rozdziału opublikowanego w 2009 roku w języku niemieckim pt. „Interessengruppen” ponieważ został on już zaliczony do „Książek i publikacji składających się na osiągnięcie naukowe ...”. W ramach tego cyklu - w 2007 r. - ogłoszono drukiem w języku angielskim rozdział zatytułowany „Interest groups”. Ponadto, do „Pozostałych publikacji w dorobku naukowym” nie można zaliczyć również wymienionego w takim zestawieniu dwustronicowego „Sprawozdania z warsztatowej części konferencji naukowej ...” ponieważ nie jest to praca naukowa.

Wszystkie teksty naukowe zaliczone do tej części ocenianego dorobku napisane zostały poprawnie pod względem metodologicznym. Z reguły rozpoczynają się od zarysowania problemu, określenia pytań badawczych i podstaw teoretycznych podjętych rozważań, a kończą ciekawymi wnioskami przyczyniającymi się do wyjaśnienia danego zagadnienia. Oparta na krajowych i zagranicznych źródłach i opracowaniach analiza instytucji, zjawisk i procesów, najczęściej prowadziła Autora także do podjęcia próby ukazania prognozy rozwoju badanego fragmentu otaczającej nas polskiej lub europejskiej rzeczywistości.

Analiza jakościowa prac zaliczonych do dorobku naukowego pozwala stwierdzić, że zostały one napisane na tematy aktualne i istotne z punktu widzenia potrzeb naukowego poznania. Mieszczą się one w polu badawczym nauk o polityce. Uwidoczniony w ocenianych tekstach sposób narracji oraz umiejętność argumentowania potwierdzają dużą wiedzę ich Autora i predyspozycje do pracy naukowej. Zwiększająca się jakość kolejno publikowanych prac świadczy również o Jego systematycznym rozwoju naukowym.

Podsumowując stwierdzam, iż osiągnięcia naukowo-badawcze dr. L. Graniszewskiego, pod względem ilościowym na poziomie niezbędnego minimum i jakościowym na poziomie zadawalającym spełniają wymagania stawiane osobom ubiegającym się o stopień naukowy doktora habilitowanego. Niewątpliwie przyczyniły

się one do rozwoju w szczególności nauki o systemach politycznych i nauki o integracji europejskiej, które pozostają subdyscyplinami nauk o polityce.

IV Indeks Hirscha

Wg Harzing's Publish Or Perish indeks Hirscha dla Habilitanta wynosi 2, co uznaję – biorąc pod uwagę warunki do prowadzenia badań naukowych i publikowania, jakie może zapewnić polska uczelnia - za wynik na poziomie dostatecznym.

V Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach

Habilitant dotychczas nie kierował międzynarodowym lub krajowym projektem badawczym. Jednak pełnił funkcje głównego wykonawcy lub wykonawcy w zespołach badawczych, których działalność finansowana była przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji i Uniwersytet Warszawski. Tematyka badań prowadzonych przez zespoły, w pracach których uczestniczył Habilitant, miała charakter politologiczny i mieściła się w obszarze Jego naukowej specjalności. Wyniki przeprowadzonych przezeń badań ukazały się w kilku ocenionych pozytywnie rozdziałach.

VI Wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych

Habilitant nie przedstawił dokumentacji potwierdzającej jego uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych. W autoreferacie wspominał tylko o wygłoszeniu referatu w trakcie I Ogólnopolskiego Kongresu Politologii. Domniemywam, że nie ma On osiągnięć w ocenianym zakresie.

VII Osiągnięcia dydaktyczne

Habilitant ma duże osiągnięcia w pracy dydaktycznej. W Uniwersytecie Warszawskim prowadził wykłady, ćwiczenia lub konwersatoria z przedmiotów m.in. takich jak: „Współczesne systemy polityczne”; „Prawo wspólnotowe i integracja europejska”; „Partie polityczne i systemy partyjne”; „Proces decyzyjny w Unii Europejskiej”. Był także prowadzącym seminarium dyplomowe na poziomie studiów pierwszego stopnia. Wszystkie zajęcia powierzone Habilitantowi wymagały prezentowania przede wszystkim wiedzy politologicznej i pozostawały w zainteresowaniu jego specjalności naukowej. Dwukrotnie uczestniczył On również w pracach zespołów przygotowujących materiały dydaktyczne. Habilitant przedstawił

informację o nagrodzie Dziekana Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych za osiągnięcia w tego typu działalności.

VIII Osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki

Dr L. Graniszewski ma też osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki i naukowej wiedzy. Jest autorem kilku haseł w „Encyklopedii Unii Europejskiej” wydanej w 2004 r. pod red. K.A. Wojtaszczyka oraz w książce „Prezydencja w Radzie Unii Europejskiej. Słownik”, jaka ukazała się w 2011 r. pod redakcją tego samego badacza. Udzielał także wywiadów dla kilku rozgłośni radiowych na temat wyborów lub UE.

VIII Staże w zagranicznych ośrodkach naukowych

Habilitant nie przedstawił informacji o stażach w zagranicznych lub krajowych ośrodkach. Niewątpliwie udział w międzynarodowej współpracy naukowej jest także słabą stroną wniosku Habilitanta o nadanie najwyższego stopnia naukowego.

Konkluzja

Stwierdzam, że dr L. Graniszewski – mimo wyżej wyartykułowanych zastrzeżeń - posiada osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej, a także dorobek dydaktyczny i popularyzatorski na poziomie wystarczającym do uzyskania kolejnego stopnia naukowego. W szczególności przedstawił interesujące osiągnięcie naukowe, które oceniam jednoznacznie pozytywnie. Jest ono potwierdzeniem Jego systematycznego rozwoju naukowego oraz stanowi znaczny wkład do naukowego poznania mechanizmów reprezentowania interesów grupowych w Polsce i Unii Europejskiej. Ponieważ zagadnienia takie pozostają w zainteresowaniu nauk o polityce, Habilitant przyczynił się do rozwoju właśnie tej dyscypliny naukowej. W ten sposób spełnił On wymogi określone w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Habilitant wypełnił także większość wymagań szczegółowych wymienionych w par. 4 i 5 rozporządzenia MNiSzW z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. W związku tym popieram wniosek o nadanie Habilitantowi stopnia naukowego doktora habilitowanego.

